

Γιατί όλα μοιάζουν τόσο ακίνητα;

Δημήτρης Καλιαμπάκος

Ένας χρόνος κοντεύει από τις εκλογές του 2012 και το σημαντικότερο, ίσως, χαρακτηριστικό της κατάστασης είναι η πολιτική ακινησία. Αν δει κανείς τα ποσοστά των δημοσκοπήσεων θα οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι μάλλον μεσολάβησε ένας χρόνος χωρίς πολιτικά γεγονότα, με τον πολιτικό χρόνο να μοιάζει ακίνητος, παγωμένος. Και δεν έχει κανείς λόγο να αμφισβητήσει ουσιαστικά τις δημοσκοπήσεις γιατί και η περιρρέουσα ατμόσφαιρα ταιριάζει με την εικόνα αυτή. Μεγάλη δυσαρέσκεια αλλά μεγαλύτερη ακόμη μοιρολατρία. Και φόβος. Βαθύς και παραλυτικός. Που ακινητοποιεί μια ολόκληρη κοινωνία.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Κατ' αρχάς, η σημερινή πολιτική ακινησία δεν είναι μια κατάσταση ισοπαλίας, με ανοιχτά και πιθανά όλα τα ενδεχόμενα. Είναι μια κατάσταση σχετικής σταθεροποίησης των μνημονιακών δυνάμεων. Αυτοί που πίστευαν ότι η κυβέρνηση ήταν θνησιγενής και ότι αρκούσε η απλή εκφορά των επόμενων επώδυνων μέτρων για να διαλυθεί σαν κουρνιαχτός διαψεύστηκαν. Η κυβέρνηση ήρθε σε κραυγαλέα αντίθεση με τις προεκλογικές της δεσμεύσεις, λίγες ημέρες μόνο μετά το σχηματισμό της, και βγήκε αλώβητη! Αυτό, ανάμεσα σε άλλα, σημαίνει ότι ο κόσμος που την ψήφισε επί της ουσίας είχε αποδειχτεί εν πολλοίς τον αέναο Γολγοθά του μνημονίου. Δεν νοιώθει ότι υπεκλόπη η ψήφος του! Δε νοιώθει καν ξεγελασμένος! Το ηθικό του έχει τσακιστεί και ήταν «έτομος» για νέα καταβαράθρωση του επιπέδου της ζωής του.

Βέβαια η σταθεροποίηση είχε ήδη αρχίσει από την προηγούμενη εκλογική μάχη. Η πλέον αδύναμη στιγμή του μνημονιακού μπλοκ δεν ήταν οι εκλογές του Ιουνίου, αλλά του Μάιου του 2012. Όταν ΠΑΣΟΚ και ΝΔ παρέδιδαν την κυβέρνηση στο ΣΥΡΙΖΑ του 17%, όχι μόνο γιατί φοβόταν τη δυναμική του αλλά κυρίως γιατί στα μάτια της ελληνικής κοινωνίας ΠΑΣΟΚ και ΝΔ ήταν οι συνειδητοί θύτες μιας εθνικής καταστροφής. Πότε άρχισε, λοιπόν, η σταθεροποίηση και πως; Πρώτον, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ νομιμοποίησε ως «εθνική προτεραιότητα» την παραμονή στην Ευροζώνη. Έτσι, η ΝΔ δεν ήταν πια ο έτερος θύτης της καταστροφής αλλά αυτός που προσπαθεί για τον ίδιο υπέρτατο στόχο, με πολύ πιο επώδυνα αλλά και πιο ρεαλιστικά για πολλούς μέτρα. Αποδεχόμενος την «κοινή λογική» ο ΣΥΡΙΖΑ, ξέχασε ότι αυτή (η «κοινή λογική»), ως το σύνολο των κυρίαρχων αντιλήψεων και ιδεών μια δεδομένη ιστορική στιγμή, αναπαράγει τις κυρίαρχες αντιλήψεις. Και έτσι έφτασε μεν μέχρι το 27 % αλλά κόλλησε εκεί. Γιατί, βεβαίως, το κριτήριο (παρεμπιπτόντως, για όλους) δεν είναι η σχετική αύξηση των ποσοστών αλλά η δημιουργία ενός πολιτικού ρεύματος που τελικά θα επικρατήσει. Και επειδή κάποιοι αρέσκονται στην παρομοίωση του ΣΥΡΙΖΑ με το ΠΑΣΟΚ (εγώ τη βλέπω αντιστορική και λανθασμένη) θα πρέπει να θυμηθούμε ότι το ΠΑΣΟΚ δεν χρειάστηκε παρά δυο μόνο εκλογικές μάχες για να γίνει κυρίαρχο πολιτικό ρεύμα στην ελληνική κοινωνία. Επίσης, είναι γνωστό ότι τα αριστερά πολιτικά ρεύματα σπάνια μένουν ακίνητα, ακόμα και τα πλέον «στρογγυλά». Η πάνε προς τα μπρος ή ξεφουσκώνουν ή χάνουν πλήρως τα χαρακτηριστικά τους.

Υπάρχει, κατά τη γνώμη μου και μια δεύτερη, λιγότερο σημαντική αλλά όχι δευτερεύουσα παράμετρος σταθεροποίησης. Η ΔΗΜΑΡ. Το σκηνικό δεν ήταν δυνατό να παιχτεί ακριβώς από τους ίδιους παίκτες που κυβέρνησαν την Ελλάδα και την έφτασαν ως εδώ. Χρειαζόταν και μια «αριστερή» πινελιά, όχι για τα κοινοβουλευτικά αθροίσματα αλλά για την επίρρωση

της αίσθησης συστράτευσης όλων των ρεαλιστικών δυνάμεων για την επίτευξη του «εθνικού στόχου»: της σωτηρίας μέσα στο Ευρώ και στην ΕΕ.

Εν πολλοίς, ο ΣΥΡΙΖΑ, προσπαθώντας να μη γίνει ενοχλητικός στις ψευδαισθήσεις σημαντικού κομματιού της ελληνικής κοινωνίας, ουσιαστικά παραχώρησε την «έδρα» στον αντίπαλο. Δέχτηκε να παίξει στο γήπεδό του. Κι από τότε, με κριτήριο την πολιτική ανατροπή, τα πράγματα έγιναν πιο δύσκολα. Πολύ περισσότερο που και το δεύτερο κρίσιμο χαρτί μιας αναμέτρησης, ο χρόνος πραγματοποίησής της, βρίσκεται στα χέρια της κυβέρνησης.

Μια άλλη σημαντική παράμετρος που «παγώνει» τις πολιτικές εξελίξεις και τους συσχετισμούς είναι ο φόβος. Τα εξαιρετικά επώδυνα και απανωτά χτυπήματα τόσο στο βιοτικό επίπεδο όσο και στα δικαιώματα γεννούν ταυτόχρονα στην ελληνική κοινωνία και αγανάκτηση και φόβο. Όχι όμως σε ίση δοσολογία. Αυτό που σήμερα επικρατεί είναι ο φόβος. Ο φόβος για το (ακόμα) χειρότερο. Και ένας τέτοιος φόβος, δυστυχώς, δε σταματάει πουθενά. Γιατί πάντα υπάρχει ένα χειρότερο σενάριο. Επίσης, καταλαβαίνοντας αυτό οι μνημονιακές δυνάμεις ανήγαγαν το φόβο σε κύριο πεδίο της πολιτικής αντιπαράθεσης. Μέσω του μεταναστευτικού, μέσω της πλημμυρίδας των «αντιτρομοκρατικών» ειδήσεων, μέσω της «υπεράσπισης της νομιμότητας» («αν δεν επικρατήσει ο νόμος θα γίνουμε ζούγκλα»), πολλές φορές με κραυγαλέο τρόπο, συνεχώς υποδαυλίζουν το φόβο, επιδιώκουν να τον καταστήσουν κυρίαρχη παράμετρο της πολιτικής συμπεριφοράς. Και, δυστυχώς, πιάνει. Τις μέρες που πέραγε το τρίτο και χειρότερο μνημόνιο η κυβέρνηση την έβγαζε καθαρή με τη Βίλλα Αμαλία! Αλλά αυτό δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' άπειρον. Η αγανάκτηση μια φορά θα κάνει δυναμικά την εμφάνισή της αλλά μπορεί να σαρώσει με μιας όλα τα εμπόδια που χτίζει καθημερινά ο φόβος. Αρκεί να έρθει σε επαφή με μια πραγματική πολιτική διέξοδο που ο λαός θα εμπιστευτεί.

Ποια όμως πολιτική διέξοδο;

Τολμώ να πω ότι τον τελευταίο χρόνο ένα και μόνο πολιτικό γεγονός επέδρασε στα μέχρι σήμερα δεδομένα. Το «όχι» των Κυπρίων. Και δεν έχει αναλυθεί καλά ως προς τις συνέπειές του, ίσως γιατί ενέχει ενοχλητικές πλευρές για όλους τους πολιτικούς χώρους.

Για τις μνημονιακές δυνάμεις είναι ενοχλητικό το «όχι» καθαυτό, γιατί ενεγράφη στην πολιτική ιστορία και όχι μόνο «ως άφρων κίνηση» η οποία παραδειγματικά ηττήθηκε αφού ήταν κόντρα στο ρεαλισμό, όπως προσπαθούν να μας πείσουν. Το «όχι» έφυγε από τη σφαίρα της πολιτικής φαντασίας, έγινε μια επιλογή που συζητήθηκε, τις κρίσιμες εκείνες μέρες άνοιξαν όλες οι πολιτικές επιλογές. «Φούρνος που κάπνισε, θα ξανακαπνίσει», λέμε στην Ήπειρο. Επίσης, η συγκροτημένη και αξιοπρεπής στάση ενός λαού που είχε κλειστές τις τράπεζες για 10 ημέρες και δεν έπεσε στον κανιβαλισμό και στην αλληλοεξόντωση δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη.

Η εξέλιξη των γεγονότων σίγουρα στριμώχνει ιδιαίτερα την κυρίαρχη γραμμή του ΣΥΡΙΖΑ, γιατί αποδείχτηκε ότι η γραμμή της αντιμνημονιακής διαπραγμάτευσης εντός Ευρώ είναι μη ρεαλιστική. Στην Κύπρο μάλιστα έγινε με τους καλύτερους όρους. Ένας λαός υποχρέωσε τους πάντες να ομοφωνήσουν στο «όχι στο μνημόνιο» και πάλι η «διαπραγμάτευση» κατέληξε σε μια επώδυνη ήττα, με χαρακτηριστικό της ότι οι όροι ήταν σαφώς χειρότεροι

από τους αρχικούς. «Προς γνώσιν και συμμόρφωση όλων». Το συμπέρασμα αυτό ενεγράφη στο πολιτικό υποσυνείδητο, ίσως πιο βαθιά απ' ό τι φαίνεται σήμερα. Η ανάσχεση μάλιστα της δυναμικής του ΣΥΡΙΖΑ σίγουρα σχετίζεται και με αυτό.

Αποδείχθηκε, επίσης, ότι δεν υπάρχουν περιθώρια ανεξαρτησίας, ούτε καν επιβίωσης, που μπορούν να κερδηθούν παίζοντας «τον υπηρέτη δύο αφεντάδων», μια γραμμή αρκετά δημοφιλής στους Ανεξάρτητους Έλληνες, αλλά και σε τμήματα του ΣΥΡΙΖΑ. Η υπόθεση της ανεξαρτησίας δεν είναι υπόθεση ντρίπλας και ελιγμών ανάμεσα στα διάφορα ιμπεριαλιστικά κέντρα. Οι Κύπριοι τ'ό μάθαν αυτό με τον σκληρό τρόπο. Και γιατί σχέσεις μεταξύ «των αφεντάδων» είναι δεδομένες (με τη Ρωσία, σήμερα, από κάτω) και οι ζώνες επιρροής αυστηρά χαραγμένες και γιατί αυτό που πάντα έχει προτεραιότητα είναι η μη αμφισβήτηση των σχέσεων αφεντικού- υπηρέτη.

Αλλά ούτε και το ΚΚΕ, που συνεχίζει να «σνομπάρει» την αντιμνημονιακή πάλη ως πεδίο αντικαπιταλιστικής πάλης, πρέπει να νοιώθει άνετα. Στην Κύπρο αποδείχτηκε το βάθος των αντιμνημονιακών αιτημάτων, ο ισχυρός εσωτερικός δεσμός με την καπιταλιστική κρίση, η σύμφυσή τους με την εναντίωση στην καπιταλιστική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η ίδια η ΕΕ ταύτισε την άρνηση του μνημονίου με την έξοδο από το Ευρώ και την ΕΕ. Αυτό προφανώς έχει τις ρίζες του στις ίδιες τις αιτίες της κρίσης (βλ. και ΔΚ: «Τι είναι η κρίση; Και πως γλιτώνουμε;»), δεν είναι θέμα επιλογής.

Αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει να μπαίνει ο στόχος για έξοδο από το Ευρώ, παράλληλα με τα αναγκαία αντιμνημονιακά μέτρα, γιατί έτσι κι αλλιώς τα πράγματα θα οδηγηθούν εκεί; Οπότε, ας ωφεληθούμε από μια ευρύτερη και ευκολότερη συμμαχία σήμερα και την κρίσιμη ώρα θα μιλήσουμε και γι αυτό; Κάθε άλλο. Οι μάχες κερδίζονται με τη σε βάθος προετοιμασία στην κύρια αντίθεση και όχι με «εκπλήξεις» της τελευταίας στιγμής, πολύ περισσότερο με τη συστηματική καλλιέργεια αυταπατών. Η Κύπρος δείχνει ότι η μισή γραμμή (η φιλολαϊκή - αντιμνημονιακή) όχι μόνο δε φτάνει αλλά κινδυνεύει να υποστεί τραγική ήττα. Χρειάζεται το άλλο μισό της, την αποδέσμευση από Ευρώ και ΕΕ για να έχει σοβαρές, ρεαλιστικές πιθανότητες επιτυχίας. Σημαίνει, όμως, παράλληλα, ότι η ριζοσπαστική αριστερά πρέπει να έχει εμπιστοσύνη στο φορτίο ρήξης που φέρουν, σήμερα, κατά τα φαινόμενα «απλοί» αντιμνημονιακοί στόχοι: ο αντικαπιταλιστικός δρόμος σήμερα περνάει μέσα από την αντιμνημονιακή πάλη. Όποιος αυτό το αγνοεί, ή το υποτιμά, το πληρώνει ακριβά γιατί η κοινωνία υποφέρει.

Το πολιτικό συμπέρασμα αυτό το είδαν αρκετοί. Και μέσα στη ριζοσπαστική αριστερά και μέσα στο ΣΥΡΙΖΑ (δυστυχώς το ΚΚΕ συνεχίζει να κινείται στον αστερισμό της φράσης «δεν είμαστε Αριστερά»), οπότε η σωστή σχετική πολιτική του θέσης δεν παράγει σημαντική προστιθέμενη αξία, δεν συνεισφέρει σε μια ευρύτερη πολιτική δυναμική). Μόλις, όμως, μια εξαιρετικά δύσκολη και μειοψηφική θέση στην ελληνική κοινωνία άρχισε να μαζικοποιείται, άρχισε ταυτόχρονα να φαίνεται «λίγη» και μια φυγή προς τα «εμπρός», σε ένα σχεδόν τεχνητό «φούσκωμα στόχων», στο έδαφος που θα εξασφαλιστεί ξανά η «εθνική μας μοναξιά», άρχισε να πραγματοποιείται. Είναι λάθος. Προβλήματα σχέσεων, πραγματικών ή πιθανολογούμενων ηγεμονισμών, πρέπει να αντιμετωπισθούν και να λυθούν, όχι όμως να καλυφθούν για μια ακόμη φορά πίσω από ένα ψευδεπίγραφο «πόλεμο θέσεων». Πρέπει να αποδείξουμε ότι είμαστε όλοι πιο ώριμοι πια.

Τέλος, η Κύπρος σηματοδοτεί την είσοδο σε μια οξύτερη φάση της κρίσης. Για την ακρίβεια η διεθνής άρχουσα τάξη έκανε το μόνο πράγμα που μπορεί πράγματι να εκτονώσει την κρίση σε βάθος χρόνου (αφού πρώτα εξοντώσει τον πόλο της εργασίας, κυριολεκτικά και μεταφορικά). Κατέστρεψε κεφάλαιο. Αλλά το κεφάλαιο «των άλλων». Των Ρώσων εν προκειμένω (για να μάθουν, συν τοις άλλοις, ποιος είναι το αφεντικό στην Ευρώπη) αλλά και της κυπριακής αστικής τάξης. Και έπεται και συνέχεια. Αυτό θα οξύνει και άλλο τις αντιθέσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεγάλα τμήματα του κεφαλαίου για να γλιτώσουν από την ανοιχτή απειλή καταστροφής θα μετακινηθούν προς τη Γερμανία, η οποία θα ισχυροποιήσει κι άλλο τη θέση της έναντι των υπολοίπων. Ταυτόχρονα, η απόσυρση αυτών των κεφαλαίων θα οδηγήσουν σε επίπεδα παροξυσμού την ανεργία και τη φτώχεια. Αλλά, όπως επίσης η Κύπρος έδειξε, δεν υπάρχουν άρχουσες εθνικές τάξεις για να προασπίσουν τις «πατρίδες». Κι αυτό το καθήκον πρέπει να το φέρουν σε πέρας οι λαοί.